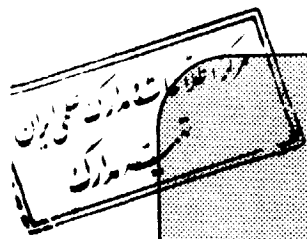

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

٢٤٤٤١

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده علوم اداری

بیان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی

موضوع تحقیق:

بررسی تأثیر عضویت ایران در سازمان تجارت

جهانی بر صادرات فرش

استاد راهنما:

آقای دکتر بهروز دزی

استاد مشاور:

آقای دکتر اکبر عالم تبریز

نگارنده:

حسن ابراهیمی یزدی

خردادماه ۱۳۷۷

۲۴۴۴/۱

تقدیر و تشکر

با سپاس فراوان از استاد ارجمند، جناب آقای دکتر بهروز دزی که با راهنماییها و ارشادات بی دریغ ایشان تحقیق حاضر آغاز و پایان یافت.

از همکاری فراوان جناب آقای دکتر اکبر عالم تبریز، استاد محترم مشاور به خاطر راهنماییهای ارزشمندشان کمال تشکر و قدردانی دارم.

همچنین از آقای دکتر هوشنگ اسداللهی و آقای دکتر غلامحسین خورشیدی که سمت اساتید داور را بعهده داشتند کمال تشکر و قدردانی را دارم.

حسن ابراهیمی یزدی

تقدیم به:

مادر عزیز و فداکارم

که

هیچگاه زحماتی که برای پرورش من

متحمل شد، فراموش نخواهم کرد.

تقدیم به:

همسر عزیز و مهربانم

که

مراد در ادامهٔ راه

صمیمانه یاری نمود.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: طرح تحقیق
۲	۱-۱) مقدمه
۴	۱-۲) تعریف موضوع
۵	۱-۳) هدف تحقیق
۵	۱-۴) علل انتخاب موضوع
۵	۱-۵) فرضیات تحقیق
۶	۱-۶) قلمرو تحقیق
۶	۱-۷) محدودیتها و موانع تحقیق
۸	۱-۸) تعریف واژه‌ها

فصل دوم: مروری بر ادبیات موضوع

بخش اول: شناخت سازمان تجارت جهانی

۱۱	۲-۱-۱) مقدمهٔ ایجاد سازمان تجارت جهانی
۲۲	۲-۱-۲) مذاکرات ادواری گات
۲۹	۲-۱-۳) نحوهٔ کار و تشکیلات
۳۲	۲-۱-۴) اصول گات
۴۱	۲-۱-۵) سیاست‌های حمایتی
۴۳	۲-۱-۶) ابزارها و روشهای حمایت
۴۳	۲-۱-۶-۱) سیاستهای مالی
۴۸	۲-۱-۶-۲) سیاستهای پولی

عنوان

صفحه

بخش دوم: کلیات فرش دستباف

- ۵۹ (۲-۲-۱) تعریف و مشخصات فرش دستباف
- ۶۱ (۲-۲-۲) نظامهای اقتصادی تولید فرش
- ۷۴ (۲-۲-۳) بازرگانی خارجی فرش ایران
- ۸۷ (۲-۲-۴) تنگناهای صادراتی فرش

فصل سوم: روش تحقیق

- ۹۲ (۳-۱) جامعه و نمونه آماری
- ۹۳ (۳-۲) روش تحقیق
- ۹۴ (۳-۳) روشهای آماری

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل اطلاعات

بخش اول: تجزیه و تحلیل فرضیه اول

- ۱۰۳ (۴-۱-۱) قوانین و مقررات سازمان تجارت جهانی در مورد سوبسید
- ۱۰۴ (۴-۱-۲) قوانین و مقررات ایران در مورد سوبسید
- ۱۰۵ (۴-۱-۳) مقایسه قوانین سازمان تجارت جهانی و قوانین ایران و تأثیر آن بر صنعت فرش
- ۱۱۱ (۴-۱-۴) قوانین و مقررات سازمان تجارت جهانی در مورد سیاستهای ارزی
- ۱۱۲ (۴-۱-۵) قوانین و مقررات ایران در مورد سیاستهای ارزی
- ۱۱۳ (۴-۱-۶) مقایسه قوانین سازمان تجارت جهانی و قوانین ایران در مورد سیاستهای ارزی و تأثیر آن بر صنعت فرش

صفحه	عنوان
	بخش دوم : تجزیه و تحلیل فرضیه دوم
۱۱۷	تحلیل آماری پرسشنامه (۴-۲-۱)

فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۲۷	نتیجه گیری (۵-۱)
۱۳۶	پیشنهادات (۵-۲)
۱۳۸	منابع
۱۴۱	ضمائم

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۷۵	جدول شماره ۱: موازنه پرداخت‌های کشور طی برنامه اول
۷۸	جدول شماره ۲: مقدار و ارزش واردات و صادرات غیرنفتی و فرش دستباف کشور طی سالهای ۱۳۱۱-۱۳۷۵
۸۴	جدول شماره ۳: سهم عمده خریداران فرشهای دستباف طی سالهای ۱۳۷۳-۷۵ .
۸۵	جدول شماره ۴: صادرات فرش دستباف ایران به تفکیک ده کشور عمده واردکننده طی سالهای ۱۳۳۶-۱۳۷۵

فصل اول :

« طرح تحقیق »

مقدمه

جهان پس از پایان جنگ سرد با تحولات مهمی روبرو شده است که یکی از مهمترین آنها تغییرات محیط بین‌المللی تجارت است. بخش اعظم این تغییرات حاصل تقویت موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت است که در طی مذاکرات دوراروگوئه صورت گرفت. در همین راستا بحث در خصوص تأثیر موافقتنامه دوراروگوئه بر اقتصاد داخلی کشورها از اهمیت زیادی برخوردار است. اجرای این موافقتنامه علاوه بر تأثیر همه‌جانبه‌ای که بر اقتصاد کشورهای عضو می‌گذارد، کشورهای خارج از آن را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد، که یک دلیل آن حوزه شمول گسترده و موضوعات متنوع و اساسی آن است، و دلیل دیگر آن تغییرات مهمی است که در زمینه سیاستگذاری داخلی کشورها در خصوص حمایت داخلی و تغییر سیاستهای حمایتی و سایر زمینه‌ها پدید می‌آورد.

از آنجا که قدرت اقتصادی هر کشور به هنگام انجام مبادلات بین‌المللی، عامل مهمی در کسب منافع از نظام اقتصادی با جهان خارج است کشورها همواره تلاش می‌کنند تا با ایجاد گروههای متشکل بصورت مختلف از جمله اتحادیه‌های اقتصادی، بازار مشترک و ... ضمن برخورداری از منافع این نظام از گزندهای احتمالی آن برحذر باشند.

جمهوری اسلامی ایران بعنوان یک کشور در حال توسعه (نفتی) ضمن اینکه در چارچوب کشورهای در حال توسعه قرارداد بعنوان عضوی از گروه کشورهای نفتی از ویژگیهای جداگانه‌ای برخوردار می‌باشد که در نظام اقتصاد بین‌الملل در جایگاه ویژه‌ای می‌تواند قرارداد داشته باشد و بر همین اساس علاوه بر عضویت در سازمانهای بین‌المللی غیروابسته به سازمان ملل متحد نظیر اکو، اوپک، اتحادیه پایاپای آسیایی و ... در بسیاری از سازمانهای تخصصی وابسته به سازمان ملل همچون بانک جهانی، صندوق بین‌المللی پول، سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری ICAO، سازمان بین‌المللی کار ILO، سازمان خواربار کشاورزی FAO و ... نیز عضویت دارد و از جمله سازمانهای بین‌المللی که هنوز

کشورمان به عضویت آنها درنیامده است می‌توان به سازمان تجارت جهانی (WTO) اشاره نمود.

با نگاهی بر سیاستهای بازرگانی خارجی ایران در سالهای پس از جنگ جهانی دوم و حتی قبل از آن تا به امروز، نقش غالبی که دولت در نظام بازرگانی خارجی کشور ایفا می‌نماید علی‌الظاهر از جمله دلایل عدم الحاق ایران به این سازمان جهانی و آزادی عملی بوده است که در صورت عضویت در این سازمان از آن محروم می‌شده است. آزادی عملی که دولت به کمک قوانین و مقررات سخت، سیاستهای حمایتی، تحدید و طبقه‌بندی واردات و صادرات، وضع حقوق گمرکی و عوارض گمرکی سنگین و غیره در حاکم بودن اصل دولت کامل‌الوداد که از مهمترین اصول گات (GATT) بشمار می‌آید، بر روابط تجاری ایران با برخی از عمده‌ترین طرفهای تجاری، و بهره‌مند شدن از مزایای مترتب بر این اصل، مسئولین وقت ایران لزومی بر پیوستن ایران به این سازمان جهانی احساس نمی‌کردند.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و تحولاتی که در سیاستهای اقتصادی و تجاری ایران رخ داد و نیز به دلیل تحریمهای بین‌المللی، بلوکه شدن دارائیهای خارجی، جنگ تحمیلی، افزایش هزینه‌های دولتی، محدود شدن منابع ارزی، کاهش شدید قدرت خرید ریال، نرخ بالای تورم و غیره، اتخاذ هر نوع سیاستی در واقع تلاشی بوده است در جهت فائق آمدن بر بحرانهای متعددی که دولت یکی پس از دیگری با آنها مواجه بوده است. از این رو ضرورت پیوستن به یک سازمان جهانی که مستلزم برخوردار بودن از یک سیاست تجاری منظم و حساب شده می‌باشد به هیچ وجه احساس نمی‌شده است.

ممکن است در سالهای اخیر به لحاظ مرتفع شدن نسبی شرایط بحرانی، پایان یافتن جنگ، برطرف شدن تحریمهای بین‌المللی، سازمان یافتن نسبی اوضاع اقتصادی و برقراری روابط بازرگانی و صنعتی با تعدادی از کشورها و بطور کلی مساعد شدن زمینه لازم جهت تنظیم یک سلسله سیاستها و روابط خاص تجاری و تأکید بر حضور فعال ایران در

صحنه‌های بین‌المللی، ضروری است که این مسئله از ابعاد مختلف مورد بررسی قرارگیرد. X در این تحقیق سعی شده است تا عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی مورد بررسی قرار گرفته و از طرفی تأثیر این عضویت بر صادرات فرش که یکی از اقلام مهم درآمدهای غیرنفتی برای کشور محسوب می‌گردد مورد بررسی قرارگیرد X

تعریف موضوع

X صنعت فرش از جمله صنایعی است که در بخش کالاهای غیرنفتی پتانسیل بالقوه و زیادی را برای کسب ارز به همراه دارد. از طرفی باتوجه به اینکه این صنعت افراد زیادی را به خود مشغول کرده است می‌تواند عاملی مهم در ایجاد اشتغال‌های دائمی و فصلی برای افراد جامعه باشد. همچنین تغییر در سیاستهای تجاری که حاصل عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی خواهد بود می‌تواند گشایشهایی را برای این صنعت به همراه داشته باشد و سبب گردد تا ایران در این صنعت، مزیت نسبی و رقابتی خود را در تجارت این محصول افزایش دهد.

یکی از مسائلی که به احتمال زیاد در آینده نزدیک صنعت فرشی را تحت تأثیر قرار می‌دهد فعالیت سازمان تجارت جهانی می‌باشد. هدف اولیه این سازمان در حقیقت کاستن از موانع تجاری بین کشورها و کمک به آنها در تجارت بین‌المللی و بهره‌برداری از منابع طبیعی در دسترس کشورها می‌باشد. با عنایت به این مسئله که هرگونه تغییر در یک سیستم حتی به قصد بهبود آن عوارضی نیز به همراه دارد، تصمیم‌گیری برای عضویت و یا عدم عضویت ایران در این سازمان و نیز تلاشی در جهت کاستن عوارض نامطلوب و نیز سودجستن از فرصتهای مناسبی که پیش‌رو می‌باشد لازم است که جوانب آن مورد بررسی قرارگیرد X

هدف تحقیق

عضویت در سازمان تجارت جهانی تأثیر عمده‌ای بر سیاستهای حمایتی خواهد داشت و می‌تواند شرایط توسعه صادرات این محصول را بهبود بخشد یا مشکلات جدیدی را در زمینه صادرات این محصول فراهم آورد. بنابراین هدف این تحقیق بررسی و مطابقت قوانین تجاری ایران با قوانین سازمان تجارت جهانی و در آخر بررسی تأثیر عضویت ایران بر صادرات فرش دستباف می‌باشد.

علت انتخاب موضوع

اهمیت صادرات غیرنفتی که خصوصاً در برنامه پنج‌ساله اول و دوم بعد از انقلاب اسلامی ایران مورد توجه سیاستگذاران اقتصادی بوده است و نیز صادرات بسیار زیاد فرش دستباف که جایگاه بس رفیع در صادرات غیرنفتی کشور دارد عامل مهمی در انتخاب موضوع فوق بوده است.

گذشته از مطلب بالا، یکی از علل انتخاب موضوع فوق این بوده است که با توجه به مشکلاتی که در زمینه صادرات فرش وجود دارد، درصد برآمدم که تحقیقی در این زمینه انجام دهم تا قدمی هرچند کوچک برداشته باشم و نتایج بدست آمده راهنمایی باشد برای مسئولین و دست‌اندرکاران فرش دستباف ایران.

فرضیات تحقیق

فرضیات تحقیق عبارتند از:

- (۱) قوانین و مقررات سازمان تجارت جهانی در مقایسه با قوانین تجاری ایران، افزایش صادرات فرش را موجب خواهند شد.
- (۲) استفاده ضعیف از آمیخته بازاریابی توسط صادرکنندگان، موجب رکود در صادرات فرش شده است.

قلمرو تحقیق

قلمرو تحقیق از نظر موضوعی از طرفی دربرگیرنده مفاهیم اصلی مربوط به سازمان تجارت جهانی و قوانین و مقررات آن در رابطه با اوضاع اقتصادی کشور ایران و از طرف دیگر مربوط به فرش می باشد.

در این میان تأکید عمده بر عوامل غیرتعرفه‌ای موردنظر سازمان تجارت جهانی و نیز بر انواع سیاستهای حمایتی موجود در ایران و ارتباط آنها با صنعت فرش می باشد. قلمرو تحقیق از نظر مکانی شامل صادرکنندگان فرش در شهر تهران که عضو اتحادیه صادرکنندگان فرش می باشند، می باشد.

قلمرو تحقیق از نظر زمانی، محدوده سالهای ۶۹ تا زمان حال را شامل می شود.

محدودیت‌های تحقیق

در هر تحقیقی که صورت می گیرد، معمولاً پژوهشگر با محدودیت‌های خاص آن تحقیق روبرو می شود. در تحقیق حاضر نیز با محدودیت‌هایی روبرو بوده‌ایم. از جمله این محدودیت‌ها عبارتند از:

- ۱) عدم آگاهی بسیاری از صادرکنندگان فرش از سازمان تجارت جهانی.
- ۲) بجز چندکتاب که توسط مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی در مورد سازمان تجارت جهانی به چاپ رسیده است، کتب مربوط به سازمان تجارت جهانی و موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت بسیار کم می باشد و این یکی از مسایلی بود که انجام تحقیق را با مشکل مواجه ساخته بود.
- ۳) عدم همکاری لازم اتحادیه در دادن اطلاعات و نیز اسامی صادرکنندگان جهت مصاحبه و توزیع پرسشنامه.
- ۴) عدم همکاری بعضی از صادرکنندگان در پرکردن پرسشنامه‌ها.